

Svag prisutveckling väntas på världsmarknaderna

- Priserna på världsmarknaden för jordbruksprodukter väntas ligga kvar ungefär på dagens nivåer under den kommande tioårsperioden, i reala termer. Det skulle innebära att priserna blir betydligt lägre än de ofta höga priser som rått under de senaste fem åren.
- De rekordlåga oljepriserna är en anledning till att priserna på jordbruksprodukter är låga, men den neråtgående trenden rådde redan innan oljepriset föll.
- För mjölkprodukter av olika slag förutspår rapporten att priserna i reala termer är som lägst 2015, för att sedan stabiliseras på en något högre nivå (men fortfarande betydligt lägre än de senaste fem åren). EU-kommissionen tror att Sverige kan få svårt att konkurrera på grund av högre produktionskostnader än i många konkurrentländer.

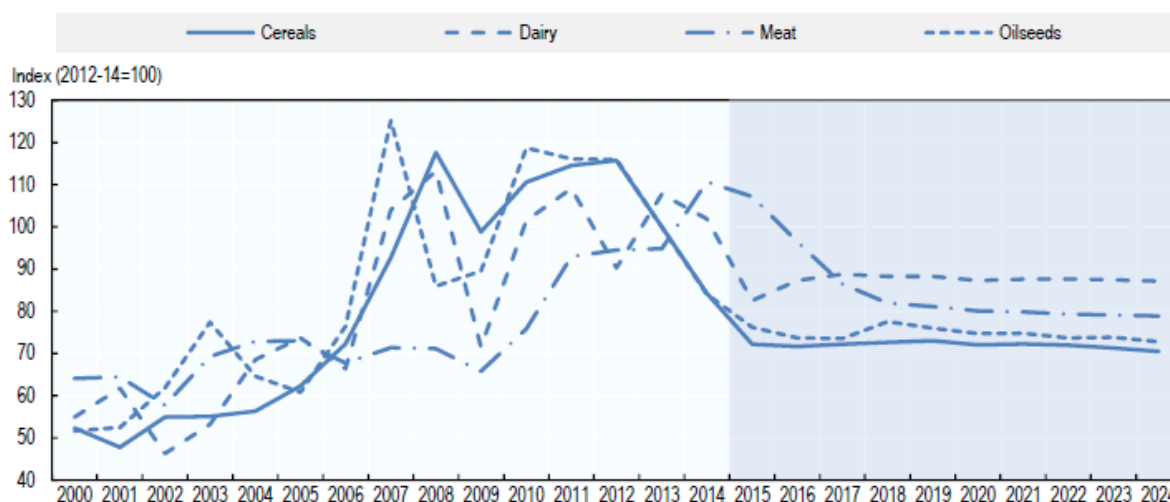
Dämpad prisutveckling för alla produkter

OECD och FAO tar varje år fram en prognos för hur marknaderna för jordbruksprodukter kan komma att utvecklas de kommande tio åren, baserat på ett antal förutsättningar.

Organisationerna tror på lägre priser för alla produkter som omfattas av prognosen jämfört med de senaste fem åren, i reala termer. Det finns flera anledningar till detta. Några av de viktigaste är de följande:

- Den ekonomiska återhämtningen går trögt i många länder, vilket dämpar efterfrågan.
- Rekordlåga oljepriser håller nere kostnaden för energi och konstgödsel, och dämpar också efterfrågan på biobränsle.
- Ökad avkastning gör att utbudet globalt sett ökar snabbare än efterfrågan.

Det finns också faktorer som driver utvecklingen åt andra hållet. I flera stora u-länder med växande ekonomier påverkar urbanisering och ökat ekonomiskt välstånd konsumtionen så att folk i allt större utsträckning äter kött och mejeriprodukter. Priset på kött i förhållande till priset på proteinfoder väntas sjunka jämfört med de höga värden som gällde under 2014, men trots det ligga kvar på en nivå som är gynnsam för animalieproduktionen.

Källa: OECD/FAO 2015

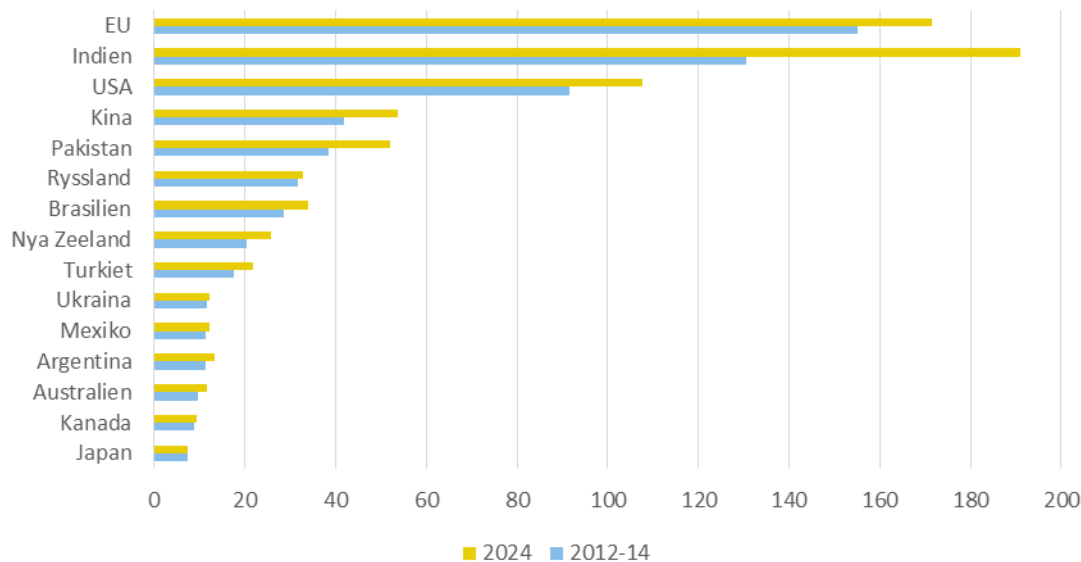
Figur 1. Realt världsmarknadsprisindex för vissa råvaror, 100 = 2012-2014.

I diagrammet ovan ser den framtida utvecklingen mycket jämn ut. Det är en konsekvens av att prognoserna inte kan förutse när eventuella pristoppar inträffar. Troligen kommer det dock att inträffa nya pristoppar liknande de som vi såg i slutet av 00-talet. Mycket beror på vädret och på den ekonomiska utvecklingen i världen.

Prognosen för mejeriprodukter

Eftersom mjölk är en viktig produkt i det svenska jordbruket tittar vi här lite närmare på vad OECD och FAO tror om den globala utvecklingen på marknaden för mejeriprodukter.

Den globala produktionen av mejeriprodukter väntas öka något långsammare än tidigare, med omkring 1,8 procent om året. Produktionen ökar framför allt genom att man får en högre avkastning per ko, inte genom att antalet kor ökar. Indien är det land där produktionen ökar mest, och de väntas gå om EU som världens största producent under perioden. Indien har dock ingen större export, och en stor del av deras produktion går inte ens via mejerier utan konsumeras direkt.

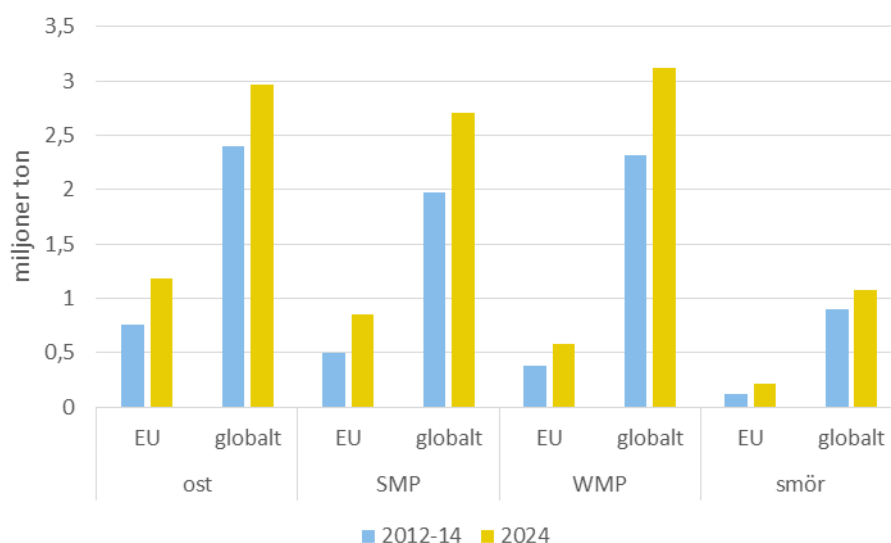
Källa: OECD/FAO 2015

Figur 2. Mjölproduktionen i vissa länder idag och 2024, miljoner ton

För EU:s del säger prognosen att produktionen kommer att öka med omkring 0,7 % om året, vilket betraktas som ganska långsamt. Eftersom avkastningen per ko ökar så betyder detta att prognosen räknar med att antalet djur fortsätter att minska.

Den inhemska marknaden är ganska mättad, så i den mån produktionen ökar så drivs den av ökad efterfrågan i länder utanför EU. En svag eurokurs hjälper EU:s producenter att konkurrera. EU väntas behålla sin position som världens största exportör av ost, och förbli en viktig exportör av skummjölkspulver.

Uttryckt i procent förutspår Outlook-rapporten kraftiga ökningarna av EU:s export. För ost och helmjölkspulver är ökningen omkring 50 procent, och för smör och skummjölkspulver hela 70 procent.

Källa: OECD/FAO 2015. SMP och WMP = skum- respektive helmjölkspulver.

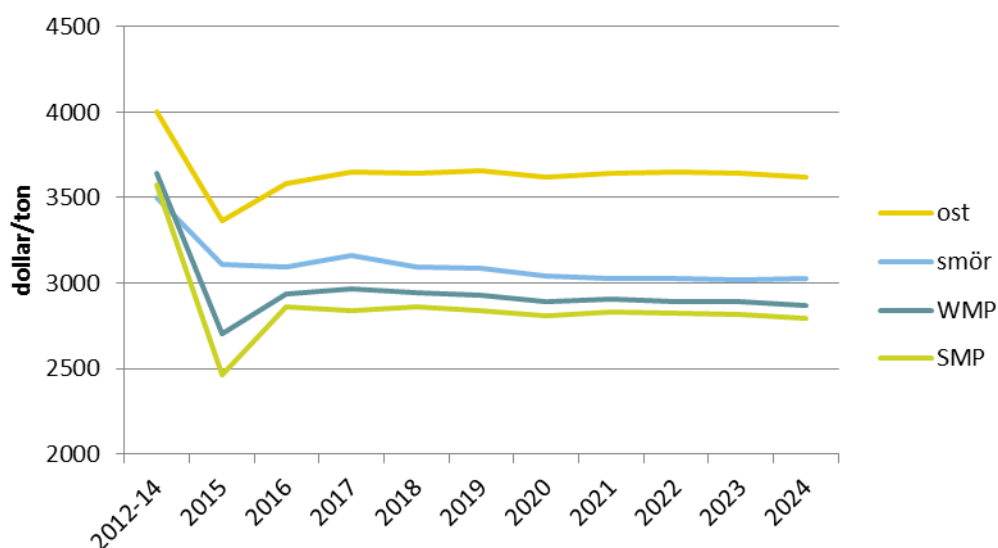
Figur 3. Export av mjölkprodukter från EU och globalt, idag och 2024, miljoner ton

För mjölkpulver går omkring hälften av EU:s produktion på export, medan motsvarande andel för ost och smör är ungefär en tiondel. För samtliga dessa produkter väntas den andelen öka med några procentenheter under perioden.

Att EU avskaffar mjölkkvoterna kommer enligt rapporten inte att få någon större effekt på unionens totala produktion, men skulle kunna betyda att produktionen i större utsträckning koncentreras till vissa regioner. Enligt kommissionen var EU:s produktion för april i år (första perioden utan mjölkkvoter) något högre än motsvarande period 2014 och betydligt högre än 2012 och 2013. Den ökningen är jämnt fördelad mellan länderna.¹

Priserna väntas sjunka under perioden (i reala termer). I första hand räknar man med att priserna faller i början av perioden, och då från den ganska höga nivå som gällde under 2012-2014. Priserna väntas vara som lägst under 2015, för att sedan hämta sig något och stabiliseras på en nivå som är högre än 2015 men betydligt lägre än vad som gällt de senaste fem åren.

¹ EU-kommissionen, Milk Market Observatory (uppdaterad 24 juni 2015)

Källa: OECD/FAO 2015.

Figur 4. Reala priser för mjölkprodukter 2012-2024, dollar/ton

Den svaga prisutvecklingen beror framför allt på att produktionen väntas öka tillräckligt mycket för att möta efterfrågan. De låga oljepriserna är också en faktor som bidrar till den dämpade prognosen. Sedan prognosen gjordes har priserna på mejeriprodukter mycket riktigt sjunkit. I skrivande stund ligger EU-priserna omkring 20 procent lägre än under samma period förra året. För skum- och helmjölkspulver är nergången större än så, men å andra sidan är den mindre för smör.²

En faktor som kan påverka världsmarknaderna mycket är vad som händer i Kina. Landets import har ökat snabbt på senare år, men det är svårt att avgöra om den utvecklingen kommer att fortsätta. Å ena sidan ökade den kinesiska produktionen kraftigt under 2014 och det är tänkbart att stora investeringar kommer att leda till en snabbt ökande produktion i landet. Å andra sidan har Kina miljöproblem som kan hämma produktionen, framför allt brist på vatten. Även den kinesiska konsumtionen ser ut att öka i något långsammare takt än tidigare. Om Kina lyckas hantera sina problem så kan deras import av mejeriprodukter komma att öka betydligt långsammare framöver, vilket skulle pressa världsmarknadspriserna neråt.

Hittills under 2015 har den kinesiska importen minskat kraftigt jämfört med motsvarande period förra året. Det skulle kunna tyda på att perioden med snabbt ökande kinesisk import är över och att landet skulle gå tillbaka till mer normala importnivåer, men tidsserien är för kort man ska kunna dra några större slutsatser.

Vad betyder det här för Sverige?

Outlook-rapporten handlar i första hand om utvecklingen på världsmarknaderna. Det kan tyckas avlägset, men priserna inom EU följer den globala trenden mycket nära. Även om den absoluta prisnivån kan skilja sig åt så går trenden nästan alltid åt samma håll och ungefär lika brant. Figuren nedan visar ett exempel för smör.

² EU-kommissionen, Milk Market Observatory uppdaterad 24 juni 2015.

Källa: OECD/FAO 2015

Figur 5. Världsmarknadspris och EU-pris på smör 1995-2013, dollar/ton

De svenska priserna brukar utvecklas ungefär som priserna på EU-nivån. Man bör därför räkna med att utvecklingen på världsmarknaden kommer att ha en tydlig effekt på hur priserna utvecklas i Sverige.

OECD och FAO är dock inte de enda organisationerna som försöker förutspå hur marknaderna kommer att utvecklas. EU-kommissionen publicerar varje år en rapport som fokuserar på utvecklingen inom EU³, och som också gör bedömningar för enskilda medlemsländer. Där kan man hitta följande:

- Kommissionen beskriver prognosen för mejerisektorn som ”gynnsam” med ökande produktion och export, men förutspår ändå stagnerande mjölkpris efter en tillfällig nedgång under 2015.
- De tror att Sverige och Finland får svårt att konkurrera när priserna sjunker från den höga nivån 2014, p.g.a. höga produktionskostnader⁴ (nästan 300 euro/ton i Sverige, att jämföra med omkring 240 euro/ton i Danmark och Tyskland).
- OECD och FAO ger inga prognoser för avräkningspriset på mjölk. Det gör däremot EU-kommissionen, och de tror att det kommer att stabiliseras runt 350 euro/ton (dvs. ungefär 3,15 kr/liter).
- När kvoterna avskaffas tror kommissionen att produktionen kommer att koncentreras till de mest effektiva producentländerna i norr: Danmark, Tyskland, Irland, Frankrike och Nederländerna.

³ Prospects for EU agricultural markets and income 2014-2024. Rapporten bygger på data fram till september 2014.

⁴ Uppgifter om produktionskostnader kommer från EU dairy farms report 2013.

Några ord om siffrorna i Outlook-rapporten

Rapporten tas varje år fram gemensamt av organisationen för ekonomiskt samarbete (OECD) och FN:s livsmedelsorgan (FAO). Prognoserna diskuteras också med experter från många länder. Priserna gäller producentledet.

Siffrorna i prognosen tas fram genom att man ställer upp ett antal antaganden och sätter in dem i en ekonomisk modell. Antagandena handlar till exempel om den ekonomiska tillväxten i olika regioner, det väntade priset på råolja, förändringar i inflation, och valutakurser, och folkökning. Det är viktigt att komma ihåg att man också förutsätter att den jordbruks- och handelspolitik som var beslutad när prognosen gjordes kommer att fortsätta gälla under hela perioden, och att vädret kommer att vara ”normalt”.

Det här innebär bland annat att prognosen utgår från att det ryska importstoppet på produkter från bland annat EU och USA kommer att upphöra i augusti 2015. Ryssland meddelade dock i slutet av juni att importstoppet kommer att vara ikraft minst ett år till.

Det säger sig självt att verkligheten i en del avseenden kommer att bli en annan än den som prognosmakarna har antagit. Det betyder också att man inte ska stirra sig blind på själva siffrorna i prognosen. Erfarenheten visar att det ibland kan bli mycket stora skillnader mellan priserna i Outlook-rapporten och det faktiska utfallet. Däremot brukar pristrenderna, snarare än den absoluta prisnivån, vara mer robusta.

Kontaktpersoner

Harald Svensson, chefsekonom 070-553 95 64

Eva Jirskog, jordbrukspolitisk utredare 036-15 51 11
